

Putnu rudens migrācija Papē 1999. gadā

J. BAUMANIS¹, A. CELMIŅŠ², G. GRAUBICS³, J. KAZUBIERNIS¹, V. ROZE⁴

1 — Ornitoloģijas laboratorija, Miera ielā 3, LV-2169, Salaspils

2 — A.k. 1603, LV-1050, Rīga

3 — Jūrmalas gatve 93-28, LV-1029, Rīga

4 — Aizupes-10, LV-5003, Ogrē

Šajā rakstā sniegts pārskats par putnu rudens migrācijas gaitu Papes ornitoloģiskās stacijas apkaimē 1999.g., salīdzinot iegūtos datus ar iepriekšējā gada (Baumanis u.c., 2000), kā arī triju agrāko gadu rezultātiem.

Metodika un materiāls

Sauszemes putnu vizuālās standartuzskaites tika veiktas katru dienu no 07.08. līdz 31.10. stacijas tuvākajā apkārtne. Atkarībā no galvenās migrācijas trases ikdienas nobīdēm attiecīgi nedaudz mainīts arī novērošanas punkts (ne vairāk kā 100–150 m robežās). Regulāri 15 min. ilgi novērojumu seansi sākti vietējā saullēkta brīdī un turpināti ik nākošo stundu visu attiecīgās dienas putnu aktīvās migrācijas periodu. Kopējais katrā dienā pārlidojošo putnu skaits iegūts ekstrapolējot novērojumu seansos reģistrēto putnu daudzumu. Atsevišķu sugu migrācijas maksimumu dienās to uzskaites veiktas bez pārtraukumiem. Mazāk regulāras vizuālās uzskaites turpinātas arī no 31.10. līdz 26.11. Naktī migrējošie un no rīta stacijas apkārtne nosēdušies, kā arī dienā zemu lidojošie sauszemes putni ķerti konstantā vietā — Helgolandes murdā no 18.08. līdz 28.10. (izņemot 12.10., kad stiprā vēja dēļ mūrds netika pacelts). Darbaspēka un gredzenu nepietiekamības dēļ, tika apgredzenoti tikai 40% noķerto putnu, bet pārējie tikai sašķaitīti. Visai neregulāri un ierobežotā apjomā putni tika ķerti arī ar tīkliem Papes ezera piekrastē un stacijas tuvākajā apkārtne, bet iegūtie dati izmantoti tikai atsevišķu sugu migrācijas fenoloģijas precizēšanai. Tumsajā dienakts laikā periodisku seansu veidā īpašā starpešū apgaismotā laukā tika uzskaitītas pārlidojošās pūces. Pūces uzskaitītas un ķertas arī speciālos tīklos gan Papes ezera piekrastē, gan stacijas apkaimē. No ūdensputniem siste-

mātiski uzskaitītas vienīgi dienā migrējošās zosis. Epizodiski novērotās gandrīz visu sugu pīles netika sistemātiski uzskaitītas. Neregulāri atzīmēti liedaga zonā sastaptie vai pārlidojošie brīdējputni (daļēji tie reģistrēti arī nakts laikā starpešu apgaismojumā vai pēc balsim).

Rezultāti

Gaviiformes

Neregulāro novērojumu laikā lidojumā virs jūras atzīmētas abas sugas — **brūnkakla gārgale** *Gavia stellata* un **melnkakla gārgale** *Gavia arctica*, kaut arī vairumā gadījumu putnus līdz sugai nebija iespējams noteikt. Tuvāk krastam vairums putnu pārvietojās Z virzienā, bet tālāk jūrā tie lidoja gk. uz D. Vairākkārt agrās rīta stundās novēroti ļoti augstu lidojoši gārgaļu barīņi tuvojoties jūrai no iekšzemes vai dodoties D virzienā virs kāpu joslas. Šie putni acimredzot iepriekšējā naktī bija lidojuši lielākus attālumus virs sauszemes.

Podicipediformes

Cekuldūkuris *Podiceps cristatus*. Nelielā skaitā (līdz pāris desmit īpatņiem) konstatēti jūrā gandrīz ik dienas gan lidojot (gk. D virzienā), gan arī lokāli barojoties.

Pelēkvaigu dūkuris *Podiceps griseogenus*. Atsevišķi īpatņi novēroti tikai dažas reizes lidojumā virs jūras uz Z.

Ragainais dūkuris *Podiceps auritus*. Novērots tikai 1 īpatnis 18.11. jūrā netālu no krasta.

Pelecaniformes

Sulla *Morus bassanum*. Viens šīs sugas īpatnis (ad) novērots 04.11. lidojam virs jūras Z virzienā. Tas ir pietaks šīs sugas sastapšanas gadījums Latvijā.

Jūraskrauklis *Phalacrocorax carbo*. Visu novērojumu periodu ik dienas novēroti šīs sugas pārlidojumi (gk. virs jūras) gan Z, gan D virzienos, kas visīcmāk varētu būt saistīti ar barošanās un atpūtas vietu maiņu. Kopš 25.09. līdz pat 04.11. atzīmēta nepārprotama šīs sugas caurceļošana, jo putni bieži lidoja virs sauszemes (nereti tuvojoties jūrai no iekšzemes puses) D, DR vai R virzienā sakārtojoties kāsi vai ierindā. Maksimālais bara lielums atzīmēts 02.10. — 194 īpatņi. Visā rudens sezonā uzskaitīti vismaz 3000 caurceļotāju, kas noteikti saistīti ar šīs sugas ligzdotāju ievērojamo skaita pieaugumu gan Latvijā, gan kaimiņteritorijās pēdējos gados.

Ciconiiformes

Lielais dumpis *Botaurus stellaris*. Laikā no 25.08. līdz pat 24.11. gandrīz ik vakarus un rītus dzirdētas no Papes ezera startējošo vai tur nosēdušos īpatņu balsis, bet visintensīvāk tas atzīmēts 12.09., 14.10. un 23.11.

Zivju gārnis *Ardea cinerea*. Nelielā skaitā (1–9 īpatņi vienlaikus) novērots pārlidojam gandrīz katru dienu (biežāk nakts laikā) visu novērojumu periodu.

Melnais stārķis *Ciconia nigra*. Tikai viens pārlidojošs īpatnis — 08.08.

Baltais stārķis *Ciconia ciconia*. No 07.08. līdz 23.08. viens īpatnis gandrīz katru dienu uzturējās stacijas apkārtne, bet 2 pārlidojoši putni novēroti 27.08.

Anseriformes

Paugurknābja gulbis *Gygis olor*. Par īsteni migrējošiem putniem varētu uzskatīt tikai atsevišķus novērotos barīņus (10–18 īpatņu katrā) novembra otrajā pusē. Pārējā laikā tie atzīmēti pārlidojam dažādos virzienos; gk. starp Papes ezeru un jūru.

Guntis Graubics ar biksaino apogu *Aegolius funereus*.

Mazais gulbis *Gygis columbianus*. Nelieli pārlidojoši barīņi (līdz 6 īpatņiem katrā) reģistrēti neregulāri no 15.10. līdz 06.11.

Ziemeļu gulbis *Gygis cygnus*. Pirmie caurceļotāji atzīmēti 13.09., bet pēdējie — 20.11. Ceļošanas maksimums — no 07. līdz 10.11., kad tika uzskaitīti 278 īpatņi.

Sējas zoss *Anser fabalis*, **baltpieres zoss** *Anser albifrons*. Abas sugas ļoti bieži pārlidoja jauktos baros, tāpēc tās aprakstītas vienlaikus. Pirmie pārlidojošie barīņi parādījās 14.–15.09. Migrācijas pirmās un lielākās maksimums atzīmēts 25.09.–03. 10. Maksimālais skaits vienā dienā (apmēram 9 000 īpatņu) — 28.09. Otrās, ievērojami mazākas ceļošanas vilnis reģistrēts 09.–17.10., pēc kura līdz 08.11. šo sugu zosis novērotas ļoti nelielā skaitā tikai atsevišķas dienas. Putni pārlidoja gk. D–DR virzienā plašā frontē gan virs Papes ezera, sauszemes, gan arī tālu jūrā. Tikai 30.09. un 05.10. daži barīņi novēroti lidojam no jūras puses. Vairākas nakts septembra beigās un oktobra sākumā Papes ezera zosis masveidā nakšņoja. Visintensīvākā migrācija nakts laikā atzīmēta 16./17. oktobrī. Visā sezonā gaišajā

diennakts laikā tika uzskaitīti vairāk kā 42 500 pārlidojošie īpatņi, bet, ņemot vērā naktis ceļojošos putnus, to kopējais skaits vērtējams ne mazāk kā 50 000. Jāatzīmē, ka visi šeit pieminētie rādītāji maz atšķiras no iepriekšējā gada datiem.

Meža zoss *Anser anser*. Šis sugas pārlidojošie barņi izdalīti tikai 22.08. (3 īpatņi), 05.09. (28), 24.09. (22) un 26.09. (11).

Baltvaigu zoss *Branta leucopsis*. Atšķirībā no visiem iepriekšējiem gadiem, šī suga reģistrēta neparasti lielā skaitā, jo 10.–17.10. redzēta gandrīz katru dienu, kopskaitā vairāk kā 500 īpatņu (10.10. — vismaz 400 īpatņu). Daļa no tiem nosēdās arī Papes ezerā.

Melngalvas zoss *Branta bernicla*. Novēroti tikai 1–2 īpatņi lidojam gar jūras piekrasti Z virzienā 27.09., 12.10. un 20.10.

Accipitriformes, Falconiformes

Izņemot **zvirbulvanagu** *Accipiter nisus*, pārējās sugas novērotas samērā nelielā skaitā un šie dati apkopoti 1. tabulā.

Migrējošo zvirbulvanagu skaits bija tikai nedaudz mazāks kā iepriekšējā gadā (1.tab.), bet migrācijas fenoloģija agrāka. Nedaudz mazāks bija arī veco īpatņu daudzums — 7,7 % (1998.g. — apm. 10%). Gredzenošanas rezultātā iegūti dati par šīs sugas lidošanas ātruma atšķirībām dažādos migrācijas trases posmos. Tā viens Papē 01.09. gredzenotais īpatnis jau nākošajā dienā konstatēts Kuršu kāpās, Ribaciņā (attālums — 119 km), bet cits putns, kas 27.09. apgredzenots Igaunijā, Sāremā salā, tika noķerts Papē tikai pēc 11 dienām (attālums — 202 km).

Galliformes

No šajā kārtā ietilpstošajām sugām stacijas apkārtnē sastapti tikai nometnieki — vairākas **laukīrbes** *Perdix perdix* un noķerta (16.09.) viena **mežirbe** *Bonasa bonasia*.

Gruiformes

Dzērve *Grus grus*. Pirmie migranti reģis-

trēti 11.09. Visintensīvākā migrācija atzīmēta 06.10., kad tika uzskaitīti 625 īpatņi. Pedējais putns novērots 16.10. Visā sezonā pārlidojošo īpatņu skaits bija uz pusi mazāks, kā iepriekšējā gadā, bet jāņem vērā, ka šī suga migrācijas laikā ne vienmēr pietuvojas pietiekoši tuvu jūras krastam, tāpēc uzskaitītu datu pa gadiem var būt ievērojami atšķirīgi.

Pārējās šīs kārtas sugas neregulāri reģistrētas tikai pēc balsim naktis migrācijas laikā — **ūdensvistiņa** *Gallinula chloropus* un **laucis** *Fulica atra*. **Grieze** *Crex crex* tika noķerta tiklā 18.09. (1 īpatnis).

Charadriiformes

Šajā kārtā ietilpstošo sugu epizodisko novērojumu dati gk. apkopoti 1. tabulā, kur norādīts to sastapšanas periods un atsevišķām sugām arī datumi ar maksimālo īpatņu skaitu.

Bridējputniem *Charadriidae* un *Scolopacidae* atzīmēti tikai gaisajā diennakts laikā neregulāri uzskaitītie pārlidojošie, vai arī liedaga zonā uz zemes sastaptie īpatņi. Šo sugu pārlidojumi notiek gk. naktis, tāpēc tabulā ietvertie dati to migrācijas termiņus un apjomu raksturo ļoti nepilnīgi. Vairumam *Laridae* dzimtas pārstāvju tabulā uzrādītie dati attiecas tikai uz islaicīgiem novērojumu periodiem (gk. novembrī), kad šīm sugām pievērsta lielā uzmanība. Tika novērotas arī 3 faunistiski retas sugas:

Vidējā klijkaija *Stercorarius pomarinus* — 1 jaunais īpatnis 30.10.

Garastes klijkaija *Stercorarius longicaudus* — 2 īpatņi 28.09. un 12.10.

Trīspirkstu kaija *Rissa tridactyla* — 1 jaunais īpatnis 11.11.

No 03. līdz 26.11. jūrā epizodiski uzskaitīti vairāk kā 370 *Alcidae* dzimtas pārstāvji (gk. lidojam Z virzienā), no kuriem vismaz liela daļa varēja būt **lielie alki** *Alca torda*.

Columbiformes

Meža balodis *Columba oenas*. Visā novērojumu periodā faktiski tika uzskaitīti tikai ap-

1. tabula. Vizuāli uzskaitītās putnu sugas Papē 1999. g. rudenī

SUGA	Ceļošanas periods	Maksimuma datums (skaits)	Kopskaits 1999	Vid. skaits 1995.-99.
SPECIES	Period of migration	Maximum date (numbers)	Total in 1999	Mean 1995-99
1	2	3	4	5
Kikis <i>Pernis apivorus</i>	12.08.–02.10.	02.09. (6)	ca. 70	
Jūras ērglis <i>Haliaeetus albicilla</i>	05.10.–25.11.	20.11. (8)	ca. 50	
Niedru lija <i>Circus aeruginosus</i>	29.08.–03.10.		ca. 25	
Lauku lija <i>Circus cyaneus</i>	11.09.–25.11.	03.10. (11)	ca. 50	
Lija <i>Circus cyaneus/pygargus</i>	11.09.–10.10.		ca. 30	
Vistu vanags <i>Accipiter gentilis</i>	25.08.–21.11.		ca. 20	
Zvirbulvanags <i>Accipiter nisus</i>	21.08.–25.11.	20.10. (100)	1354	1752
Pelū klijāns <i>Buteo buteo</i>	01.09.–25.11.	20.11. (69)	ca. 250	
Bikšainais klijāns <i>Buteo lagopus</i>	03.10.–20.11.	20.10. (10)	ca. 70	
Mazais ērglis <i>Aquila pomarina</i>	18.09. un 16.10.		2	
Klinšu ērglis <i>Aquila chrysaetos</i>	17.10.		1	
Zivjērglis <i>Pandion haliaetus</i>	31.08.–08.11.		ca. 10	
Lauku piekūns <i>Falco tinnunculus</i>	01.09.–03.10.		ca. 15	
Purva piekūns <i>Falco columbarius</i>	02.09.–05.10.		ca. 20	
Bezdelīgu piekūns <i>Falco subbuteo</i>	02.09.–22.10.		ca. 20	
Lielais piekūns <i>Falco peregrinus</i>	26.09.–11.10.		ca. 10	
Jūraszāgata <i>Haematopus ostralegus</i>	23.–24.08.	1		
Smiļšu tārtiņš <i>Charadrius hiaticula</i>	12.08.–02.10.	02.10. (15)		
Dzeltenais tārtiņš <i>Pluvialis apricaria</i>	12.08.–09.11.	30.08. (16)		
Jūras ķivīte <i>Pluvialis squatarola</i>	28.08.–08.11.	02.10.; 03.11. (5)		
Ķivīte <i>Vanellus vanellus</i>	08.08.–19.11.	07.11. (32)		
Lielais šnibītis <i>Calidris canutus</i>	26.08.–06.10.	26.08. (5)		
Gaišais šnibītis <i>Calidris alba</i>	22.08.–30.09.	29.08. (3)		
Trullīts <i>Calidris minuta</i>	27.08.–08.09.	27.08. (12)		
Līksšnibītis <i>Calidris ferruginea</i>	04.09.–06.09.	1		
Teminka šnibītis <i>Calidris temminckii</i>	23.08.	1		
Parastais šnibītis <i>Calidris alpina</i>	08.08.–19.10.	02.10. (30)		
Gugatnis <i>Philomachus pugnax</i>	27.08.–04.09.	27.08. (7)		
Mērkazina <i>Gallinago gallinago</i>	08.08.–24.11.	01.09. (10)		
Sloka <i>Scolopax rusticola</i> *	12.09.–21.11.	07.11. (179)		
Melnā puskuiltā <i>Limosa lapponica</i>	23.08.–29.08.	27.08. (2)		
Lietuvainis <i>Numenius phaeopus</i>	12.08.–27.08.	12.08. (2)		
Kuīlta <i>Numenius arquata</i>	07.08.–26.09.	12.08. (20)		
Tumšā tilbite <i>Tringa erythropus</i>	09.08.–09.09.			
Pļavu tilbite <i>Tringa totanus</i>	07.08.–06.09.			
Lielā tilbite <i>Tringa nebularia</i>	07.08.–19.08.			
Meža tilbite <i>Tringa ochropus</i>	21.08.	1		
Purva tilbite <i>Tringa glareola</i>	07.08.–16.08.			
Upes tilbite <i>Actitis hypoleucos</i>	14.08.–29.09.	08.09. (3)		
Akmentārtiņš <i>Arenaria interpres</i>	26.08.–06.09.	29.08. (3)		
Īsastes klijkaija <i>Stercorarius parasiticus</i>	29.09.–01.11.	12.10. (25)		
Klijkaija <i>Stercorarius sp.</i>	27.09.–01.11.	27.09. (9)		
visu periodu	(simti)			
Mazais ķiris <i>Larus minutus</i>	visu periodu	08.11. (182)		
Lielais ķiris <i>Larus ridibundus</i>	visu periodu	09.11. (280)		
Kajakas <i>Larus canus</i>	līdz 03.11.	02.10. (ca. 100)		
Rengū kaija <i>Larus fuscus</i>	visu periodu	18.11. (341)		
Sudrabkaija <i>Larus argentatus</i>	visu periodu	26.11. (12)		
Melnsparņu kaija <i>Larus marinus</i>	visu periodu	22.08. (3)		
Lielais ziriņš <i>Sterna caspia</i>	13.08.–07.09.			

1	2	3	4	5
Cekulzīrīnš <i>Sterna sandvicensis</i>	10.08.–08.09. 27.08.	08.09. (ca. 10)		
Jūras zīriņš <i>Sterna paradisaea</i>		1		
Lauku balodis <i>Columba palumbus</i>	12.09.–14.11. 31.08.–24.11.	06.10. (54500)	81820	55748
Ausainā pūce <i>Asio otus</i> *	26.08.–10.11.	5./6.10. (268)	2200	
Purva pūce <i>Asio flammeus</i> *	07.09.–10.11.	5./6.10. (3)	>100	
Bikšainais apogs <i>Aegolius funereus</i> *	lidz 20.11.	15.08. (244)	2238	634
Dizraibais dzenis <i>Dendrocopos major</i>	02.09.–19.11.	05.10. (200)	530	
Sila cirulis <i>Lullula arborea</i>	09.09.–21.11.	08.10. (130)	1000	
Krastu čurkste <i>Riparia riparia</i>	lidz 07.09.	27.08. (200)	ca. 450	
Bezdelīga <i>Hirundo rustica</i>	lidz 15.10.	27.08. (900)	ca. 4000	
Mājas čurkste <i>Delichon urbica</i>	lidz 20.09.	02.09. (480)	ca. 2000	
Stepes čipste <i>Anthus campestris</i>	lidz 08.09.		25	
Koku čipste <i>Anthus trivialis</i>	14.08.–03.10.	21.09. (20300)	30942	15918
Plavu čipste <i>Anthus pratensis</i>	01.09.–10.11.	21.09. (7000)	31431	24888
Dzeltenā cielaļa <i>Motacilla flava</i>	lidz 17.09.	06.09. (650)	4535	7461
Baltā cielaļa <i>Motacilla alba</i>	07.09.–01.11.	05.10. (25)	ca. 150	
Zidaste <i>Bombycilla garrulus</i>	15.10.–24.11.	20.10. (600)	ca. 1850	
Peļkājīte <i>Prunella modularis</i>	02.09.–20.10.	19.09. (30)	ca. 120	
Sila strazds <i>Turdus viscivorus</i>	18.09.–08.11.	20.10. (100)	ca. 300	
Lielā čakste <i>Lanius excubitor</i>	06.10.–25.11.		10 ?	
Siliis <i>Garrulus glandarius</i>	05.09.–09.10.	16.09. (16648)	37159	8050
Riekstrozis <i>Nucifraga caryocatactes</i>	07.08.–16.10.	28.08. (50)	285	1322
Kovārnis <i>Corvus monedula</i>	13.10.–18.11.	23.10. (500)	ca. 2550	
Kraukis <i>Corvus frugilegus</i>	13.10.–21.11.	29.10. (30)	ca. 150	
Pelēkā vārna <i>Corvus corone cornix</i>	08.10.–23.11.	23.10. (1000)	ca. 5000	
Mājas strazds <i>Sturnus vulgaris</i>	11.09.–25.11.	08.10. (22700)	ca. 50000	
Lauku zvirbulis <i>Passer montanus</i>	08.10.–22.10.		ca. 120	
Žubīte <i>Fringilla coelebs</i>	11.08.–21.11.	28.09. (220240)	1176515	557373
Ziema žubīte <i>Fringilla montifringilla</i>	12.09.–20.11.	28.09. (4700)	19175	33963
Girlicis <i>Serinus serinus</i>	11.08.–19.10.		ca. 60	
Zaļžubīte <i>Carduelis chloris</i>	17.09.–21.11.	03.10. (5500)	16080	14740
Dadzītis <i>Carduelis carduelis</i>	14.09.–15.11.	03.10. (260)	1552	1047
Kivulis <i>Carduelis spinus</i>	08.08.–21.11.	21.09. (28200)	57660	111978
Kaņepītis <i>Carduelis cannabina</i>	16.09.–10.11.	03.10. (5600)	12335	7739
Keģis <i>Carduelis flammea</i>	11.10.–10.11.		ca. 50	2977
Baltsvītru krustknābis <i>Loxia leucoptera</i>	03.10.		2 ?	
Eglu krustknābis <i>L. curvirostra</i>	07.08.–25.11.	26.09. (150)	ca. 3000	1438
Priežu krustknābis <i>L. pytyopsittacus</i>	27.08.–25.11.	28.09. (30)	ca. 200	
Svilpis <i>Pyrrhula pyrrhula</i>	09.10.–20.11.	20.10. (650)	3155	13100
Dižknābis <i>C. coccythraustes</i>	02.09.–24.11.		ca. 20	
Sniedze <i>Plectrophenax nivalis</i>	19.10.–22.11.		ca. 60	
Dzeltenā stērste <i>Emberiza citrinella</i>	05.09.–10.11.	05.10. (35)	ca. 120	
Niedru stērste <i>Emberiza schoeniclus</i>	11.08.–24.11.	20.10. (25)	ca. 200	

Table 1. Bird species counted visually at Pape in autumn 1999.

* uzskaitē naktī starmaise gaismā / counted during the night in the light beam

Latvijas Ornitoloģijas biedrība ir izveidojusi interneta mājas lapu:

<http://home.delfi.lv/putni>

Aicinām apmeklēt un vērtēt!

2. tabula. Noķertie putni Papē 1999. g. rudenī

SUGA	Ceļošanas periods	Maksimuma datums (skaits)	Noķerts murdā Vid. 1995.–99.	Noķerts tīklos	Uzskatīts vizuāli**
SPECIES	Period of migration	Maximum date (numbers)	Caught in trap Mean 1995–99	Caught in nets	Counted visually**
	1	2	3	4	5
Zvirbulvanags <i>Accipiter nisus</i>			52	75	1
Mežzirbe <i>Bonasa bonasia</i>			1		
Apodziņš <i>Glaucidium passerinum</i>					1
Meža pūce <i>Strix aluco</i>					4
Ausainā pūce <i>Asio otus</i>					245
Purva pūce <i>Asio flammeus</i>					12
Bikšainais apogs <i>Aegolius funereus</i>					8
Titiņš <i>Jynx torquilla</i>	–02.09.		1		
Dizraibais dzenis <i>Dendrocopos major</i>			46	13	21
Mazais dzenis <i>Dendrocopos minor</i>			4	6	
Koku čipste <i>Anthus trivialis</i>			1		
Bezdelīga <i>Hirundo rustica</i>					7
Paceplītis <i>Troglodytes troglodytes</i>	02.09.–24.11.	06.10. (12)	53	31	39
Peļkājīte <i>Prunella modularis</i>					12
Sarkanriķīte <i>Erythacus rubecula</i>	17.08.–14.11.	05.10. (242)	824	473	415
Lakstīgala <i>Luscinia luscinia</i>	–18.08.				2
Zilriķīte <i>Luscinia svecica</i>	15.08.–23.08.				4
Eriķiņš <i>Phoenicurus phoenicurus</i>	13.08.–04.10.	08.09. (5)	30	21	27
Melnais erickiņš <i>Ph. ochruros</i>	03.10.–14.10.				2
Lukstu čakstīte <i>Saxicola rubetra</i>	12.08.–31.08.				11
Melnais mežastrazds <i>Turdus merula</i>	30.08.–21.11.	06.10. (12)	48	58	16
Pelēkais strazds <i>Turdus pilaris</i>	11.09.–23.11.		1		ca. 200*
Dziedātājstrazds <i>Turdus philomelos</i>	19.08.–20.11.	20.09. (11)	58	31	ca. 7500*
Plukšķis <i>Turdus iliacus</i>	11.09.–21.11.		6	3	ca. 300*
Kārķļu kauķis <i>Locustella naevia</i>	–21.08.				13
Upes kauķis <i>Locustella fluviatilis</i>	–18.09.				2
Seivī kauķis <i>Locustella luscinioides</i>	–31.08.				24
Purva kauķis <i>Acrocephalus palustris</i>	–23.08.				28
Ceru kauķis <i>A. schoenobaenus</i>	–12.09.				153
Ezera kauķis <i>A. scirpaceus</i>	–16.09.		3		268
Niedru strazds <i>A. arundinaceus</i>	–06.09.		1		6
Iedzeltenais kauķis <i>Hippolais icterina</i>	–25.08.		1		
Svitraīnais kauķis <i>Sylvia nisoria</i>	–23.08.				2
Gaišais kauķis <i>Sylvia curruca</i>	11.08.–28.09.	22.08. (4)	10	11	22
Brūnspārnu kauķis <i>Sylvia communis</i>	–13.09.		1		31
Dārza kauķis <i>Sylvia borin</i>	–05.10.	15.09. (17)	161	54	108
Melngalvas kauķis <i>Sylvia atricapilla</i>	06.08.–09.11.	18.09. (6)	38	13	60
Svirītais <i>Phylloscopus sibilatrix</i>	–11.09.		11	8	28
Sibirijas kauķītis <i>Ph. proregulus</i>	27.10.		1		
Čuņčiņš <i>Ph. collybita</i>	19.08.–22.10.	18.09. (11)	64	42	12
Vītiņš <i>Ph. trochilus</i>	–06.10.	22.08. (25)	300	302	93
Zeltgalvītis <i>Regulus regulus</i>	05.09.–14.11.	05.10. (874)	3617	3232	310
Sārtgalvītis <i>Regulus ignicapillus</i>	05.09.–26.10.		3		
Pelēkais muškērājs <i>Muscicapa striata</i>	–26.09.		2	3	6
Mazais muškērājs <i>Ficedula parva</i>	–01.09.				4
Melnais muškērājs <i>F. hypoleuca</i>	–21.09.	21.08. (29)	40	19	67
Garastīte <i>Aegithalos caudatus</i>	15.09.–08.11.	07.10. (30)	365	1172	84
					3725

	1	2	3	4	5	6	7
Pelekā zilīte <i>Parus montanus</i>		12.08.–19.11.	12.09. (12)	132	70	8	884
Cekulzilīte <i>Parus cristatus</i>				1	5	4	
Meža zilīte <i>Parus ater</i>		15.08.–19.11.	19.09. (46)	382	556	11	7873
Zilzilīte <i>Parus caeruleus</i>		05.09.–19.11.	20.09. (227)	1347	1469	78	32296
Lielā zilīte <i>Parus major</i>		03.09.–19.11.	17.09. (540)	3310	1793	136	83985
Dzilnītis <i>Sitta europaea</i>		15.08.–29.09.		15	7		275
Mizložņa <i>Certhia familiaris</i>		18.08.–09.11.	03.10. (11)	59	98	21	350
Brūnā čakste <i>Lanius collurio</i>		– 29.08.		1		21	
Sīlis <i>Garrulus glandarius</i>				1			
Riekstrozis <i>Nucifraga caryocatactes</i>				1	26		
Žubīte <i>Fringilla coelebs</i>				164	149		9
Kivulis <i>Carduelis spinus</i>				107	177		2
Keģis <i>Carduelis flammea</i>							1
Svilpis <i>Pyrrhula pyrrhula</i>				7	64		3
Dzeltēnā stērste <i>Emberiza citrinella</i>							4
Niedru stērste <i>Emberiza schoeniclus</i>							24

* tikai dienas migranti / diurnal migrants only

** tikai sugām, kas nav iekļautas 1.tabulā / only for species not included in Table 1.

Table 2. Birds caught at Pape in autumn 1999.

tuveni 150 šīs sugas īpatņi, kas ir uz pusi mazāk kā iepriekšējā gadā, bet jāņem vērā, ka, lidojot jauktos baros kopā ar lauku baložiem (īpaši masveida ceļošanas dienās) to patieso skaitu bieži vien nav iespējams konstatēt.

Lauku balodis *Columba palumbus*. Kopējais vizuāli uzskaitīto pārlidojošo īpatņu skaits ir lielāks kā pēdējo 5 gadu vidējais rādītājs (1.tabula). Lielākā daļa migrantu (93%) pārlidoja ļoti ātri — nedēļas laikā (0,3.–10,10.). Lielākais bars — vismaz 900 īpatņi.

Gredzenūbele *Streptopelia decaocto*. Novērots 1 nosēdies īpatnis 16.10.

Parastā ūbele *Streptopelia turtur*. Novērots 1 pārlidojošs īpatnis 12.09.

Cuculiformes

Dzeguze *Cuculus canorus*. Atsevišķi dienā pārlidojošie īpatņi (kopskaitā — 5) atzīmēti laikā no 11.08. līdz 13.09.

Strigiformes

Apodziņš *Glaucidium passerinum*. Viens īpatnis tika noķerts tiklā stacijas apkārtnē

23.08., kas ir otrais šīs sugas sastapšanas gadījums Papē.

Meža pūce *Strix aluco*. Laikā no 29.08. līdz 31.10. tiklos noķerti 4 jaunie putni.

Ausainā pūce *Asio otus*. Reģistrēts visagrākais šīs sugas migrācijas sākums (31.08.) pēdējo četru gadu laikā. Migrācija visumā raksturojama kā intensīva, kaut arī kopējais pārlidojošo īpatņu skaits par apmēram 27% mazāks kā 1996.g. Aptuveni 88% no noķertajiem īpatņiem bija jaunie putni.

Purva pūce *Asio flammeus*. Jau trešo rudenī pēc kārtas šī suga migrēja ne visai intensīvi, jo noķerti tikai 12 īpatņi (attiecīgi 1996.g. — 35; 1997.g. — 9; 1998.g. — 10).

Bikšainais apogs *Aegolius funereus*. Migrējošo īpatņu skaits 1999.g. rudenī bija neliels.

Apodiformes

Svīre *Apus apus*. Laikā no 07.08. līdz 27.08. rīta stundās uzskaitīti vismaz 1000 pārlidojošie īpatņi (no tiem 850 īpatņi — 19.08.). Bez tam 16.08. vakarā pirms krēslas iestāšanās novērots īslaicīgs ļoti masveidīgs pārlidojums,

kad reģistrēti 2000 vai pat vairāk īpatņi. Atsevišķs novērojies putns atzīmēts 03.10.

Coraciiformes

Zivju dzenītis *Alcedo atthis*. Rīta krēslā 11. un 12.08. pa vienam īpatņim manīti pārlidojam stacijas apkaimē, bet pūču tiklos kāpu joslā 1 īpatnis noķerts 08.09.

Piciformes

Dīžraibais dzenis *Dendrocopos major*. Visā novērojumu periodā uzskaitīti vairāk kā 2000 šīs sugas pārlidojošo īpatņi (1.tab.) un līdz ar to atzistama visai izteikta invāzija. Iepriekšējā, bet mazāka apjoma invāzija Papē novērota 1997.g. rudenī (Baumanis, 1998), kad uzskaitīti tikai ap 900 īpatņi. Palielināts šīs sugas skaits 1999.g. rudenī novērots arī Kuršu kāpās — Neringā (D.Trainyte ziņojums) un Ribaciņā (A.Sapovala ziņojums), kā arī Dānijā (Anon, 1999).

Mazais dzenis *Dendrocopos minor*. Nelielā skaitā šīs sugas putni novēroti pārlidojam līdz 27.10. Pavisam uzskaitīti 76 īpatņi, kas ir ievērojami mazāk kā iepriekšējās invāzijas laikā 1996.g., kad tika saskaitīti vismaz 250 īpatņi (Baumanis, 1998).

No pārējām šīs putnu kārtas sugām visā sezonā konstatēti tikai atsevišķi īpatņi (domājams, gk. vietējie putni):

Melnā dzilna *Dryocopus martius*, **pelēkā dzilna** *Picus canus*. Murdā 02.09. noķerts viens **tiņiņš** *Jynx torquilla*.

Passeriformes

Dati par dienā vizuāli uzskaitītajiem īpatņiem apkopoti gk. 1. tabulā, kur norādīts to migrācijas periods (sugām, kuru migrācija bija sākusies jau pirms novērojumu sezonas, uzrādīts tikai migrācijas beigu datums) un kopējais skaits 1999.g. rudenī. Masveidīgākajām sugām atsevišķi norādīti arī datumi, kad redzēts maksimālais skaits, un daļai no tām dots arī vidējais skaits 1995.–1999.g. Dienā migrējošajām dendrofilajām un dažām nakti ceļojošajām su-

gām, kas daļēji pārlido arī dienā, vizuāli novērtēto īpatņu skaits atrodams 2. tabulā. Apkopojums par Papē noķerto putnu skaitu sniegts 2. tabulā, kur masveidīgākajām sugām norādīti datumi ar maksimāli noķerto īpatņu skaitu, kā arī vidējais murdā noķerto skaits pēdējos 5 gados. Sugām, kas nav ietvertas 1. tabulā, atzīmēts arī to migrācijas periods (ja migrācija bija sākusies pirms novērojumu sezonas, tad tikai migrācijas beigu datums).

Vairumam dominējošo zvirbulveidīgo putnu sugu to kopējais īpatņu skaits 1999.g. rudenī Papē bija līdzīgs vai lielāks kā pēdējo 5 gadu vidējais rādītājs. Uzkrītoši mazā skaitā tika konstatētas sugas, kuru ligzdošanas pamat-areāli atrodas Eiropas ziemeļu reģionos. Gandrīz visām sugām atzīmēti salīdzinoši agri migrācijas termiņi.

Dažām zvirbulveidīgo putnu sugām tika novērota invāzija.

Sīlis *Garrulus glandarius*. 1999.g. rudenī reģistrēta līdz šim apjomīgākā šīs sugas migrācija, jo tika uzskaitīti vairāk kā 37 000 pārlidojošo īpatņu (1. tab.). Pirmie migranti parādījās 05.09., bet to pamatmasa (98%) pārlidoja ļoti kompakti — no 15. līdz 18.09. Sajā laikā putni lidoja šaurā (ca. 100 m) joslā gandrīz bez pārtraukumiem no rīta līdz pēcpusdienai, periodiski mainot lidošanas trases lokalizāciju no piekrastes kāpu zonas līdz Papes ezeram. Jāatzīmē, ka 15.–16.09. masveidīga silu migrācija konstatēta arī Kuršu kāpās, bet gandrīz vesulu nedēļu pirms tam šajā vietā putni lielā skaitā pārvietojās pretēji normālajam migrācijas virzienam (A.Sapovala ziņojums). Pēc 18.09. Kuršu kāpu 5 km garā liedaga posmā atrasti 280 no jūras izskaloši beigti sīļi, kas liecina, ka tie lielā skaitā lidojuši arī virs jūras, kas tiem parasti nav raksturīgi (Reifland, 2000). Papē silu atpakaļmigrācija 1999.g. rudenī netika novērota. Ievērojams šīs sugas migrējošo īpatņu skaits konstatēts arī citur Eiropā — Somijā, Dānijā, Vācijā, Holandē (Anon., 1999; Barthel, 1999).

Meža zilīte *Parus ater*. Vizuāli uzskaitīto

un noķerto īpatņu daudzums liecināja tikai par nelielu invāziju, skaitliski ievērojami atpaliēkot no iepriekšējās invāzijas 1995.g.

Pelekā zilīte *Parus montanus*. Noķerto īpatņu skaits bija lielākais pēdējos 5 gados (2.tab.), bet invāzija uzskatāma par vidējas intensitātes, jo tā ievērojami atpaliēkot no līdz šim lielākās invāzijas 1988.g., kad tika noķerti 2958 īpatņi.

Dzīlnūtis *Sitta europaea*. Vizuāli uzskaitīti vismaz 4 reizes vairāk putnu kā iepriekšējā maksimuma gadā (1995) un situācija vērtējama kā izteikta invāzija. Atšķirībā no 1995.g., kad lielākā daļa migrantu bija Sibīrijas pasuga (*asiatica*), 1999.g. rudenī visi noķertie īpatņi tika noteikti kā nominālpasuga (*europaea*).

Priežu krustknābis *Loxia pytyopsittacus*. Kaut arī vizuālo uzskaiti laikā noteikti tikai ap 200 īpatņu, jāatzīmē, ka iepriekšējos gados šī suga Papē konstatēta ievērojami retāk. Palielināts priežu krustknābju skaits 1999.g. rudenī reģistrēts arī Somijā, Skandināvijā, Beļģijā (Anon., 1999).

Zvirbulveidīgo putnu kustība pretēji normālajam migrācijas virzienam 1999.g. rudenī nebija izteikta, un ar nelielu intensitāti atsevišķām sugām tā novērota tikai dažas dienas oktobra pirmajā nedēļā un oktobra vidū.

No faunistiski retām zvirbulveidīgo putnu sugām (pasugām) atzīmējamus:

Akmeņu čipste *Antibes petrosus* — lieldažā zonā 08.09.–02.10. novēroti 1–10 īpatņi.

Sibīrijas kauķītis *Phylloscopus proregulus* — 1 īpatnis noķerts mūrdā 27.10..

Sibīrijas čunčiņš *Phylloscopus collybita tristis* — 1 īpatnis noķerts mūrdā 22.10..

Sārtgalvītis *Regulus ignicapillus* — 3 īpatņi noķerti mūrdā 05.09., 28.09. un 26.10..

Mazais ķegis *Carduelis flammea cabaret* — 1 īpatnis noķerts tiklā 28.10.

Papē tika noķerti 27 citur gredzenoti putni: **Zvirbulvanags** (1 īpatnis) — gredzenots pirms 11 dienām Igaunijā (Sāremā),

Sarkanriklīte *Eritbacus rubecula* (1) — gredzenots iepriekšējā rudenī Norvēģijā,

Zeltgalvītis *Regulus regulus* (1) — gredzenots pirms 6 dienām Sāremā,

Garastīte *Aegithalos caudatus* (8) — 6 putni (visi vienā barīgā) — gredzenoti pirms 10 dienām Igaunijā (Kablī), 2 putni — pirms 3 un 12 dienām Lietuvā (Ventes ragas) (apliecinoši atpakaļmigrāciju).

Meža zilīte (3) — gredzenotas pirms 8–29 dienām Igaunijā (Kablī un Lao),

Zilzilīte *Parus caeruleus* (5) — 2 putni — gredzenoti 1998.g. rudenī Ventes ragas, 3 putni — pirms 13–22 dienām Kablī un Lao,

Lielā zilīte *Parus major* (8) — 2 putni — gredzenoti 1997. un 1998.g. rudenī Lietuvā (Neringa un Ventes ragas), 2 — iepriekšējā ziemā Polijā un Holandē, 2 — pirms 6 un 8

Priežu krustknābis *Loxia pytyopsittacus*.

dienām Sāremā, 2 — tajā pat gadā šķilusies mazuli Latvijā (Jelgavas raj.) un Igaunijā.

Diskusija

Kopējā migrācijas norisē vairumam zvirbulveidīgo putnu sugu 1999.g. rudenī iezīmējās pilnīgi pretēja aina kā iepriekšējā gadā. Migrācija sākās daudz agrāk, un daļai sugu migrēja lielāks īpatņu skaits nekā vidēji vairākos iepriekšējos gados. Tas lielā mērā varētu būt saistīts ar ļoti labvēlīgiem laika apstākļiem 1999.g. vasarā putnu ligzdošanas periodā Latvijā un tās kaimiņteritorijās, radot priekšnosacījumus augstām ligzdošanas sekmēm un līdz ar to arī palielinātām caurceļojošo putnu skai-

tam Papē. Kā zināms no līdzsīnējiem datiem, tad rudens migrācijas sezonas agrākajās fāzēs Papē caurceļo galvenokārt putni no vietējām un tuvākām populācijām. To apstiprina divu Latvijā un Igaunijā ligzdās gredzenotu lielo zīlīšu kontroles Papē šīs sugas caurceļošanas sezonas sākuma un vienlaicīgi arī lielākā maksimuma laikā.

Migrācijas sezonas vēlākajās fāzēs, kad Papē caurceļo attālākas putnu populācijas, kopējā migrācijas intensitāte ievērojami samazinājas, un uzkrītoši mazā skaitā šajā rudenī tika konstatētas sugas, kuru ligzdošanas pamatareāli atrodas Eiropas ziemeļu reģionos.

Ļoti īpatnēji bija siļu masveida pārlidojumi 1999.g. rudenī. Līdz septembra vidum tie Papē tika novēroti nenozīmīgā skaitā, bet ir zināms, ka Kuršu kāpās šajā laikā tie intensīvi lidoja ziemeļu virzienā. Var pieņemt, ka vairums siļu tādejādi nonāca Latvijā, jo vairākos no jūras attālākos Dienvidkurzemes apvidos vietējie iedzīvotāji šajā laikā bija ievērojuši ne-

parasti lielu siļu koncentrāciju. Savukārt, kopš 15.09. vairākas dienas pēc kārtas gan Papē, gan Kuršu kāpās novērota intensīva siļu pārvietošanās dienvidu virzienā. Ļoti iespējams, ka šo apjomīgo divvirziena kustību lielā mērā izraisīja vieni un tie paši putni.

Visā 1999.g. rudens periodā Papē netika atzīmēta noteikta virziena spēcīgu vēju ilgstoša dominēšana, tāpēc uzkrītošs putnu pieplūdums no attālām kontinentālām populācijām vai Baltijas jūras pretējā krasta nebija novērojams un maz izteikta bija arī putnu kustība pretēji normālajam migrācijas virzienam.

Pateicības

Autori izsaka vislielāko pateicību Ilāram Auziņam, Valdim Adamsonam, Mārim Jaunzemim, Edgaram Ledinam, Jurim Lipsbergam, Ivetai Mikelei un citiem palīgiem par aktīvo līdzdalību putnu uzskaitēs, ķeršanā un gredzenošanā.

Summary

Autumn bird migration at Pape in 1999

J. Baumanis, A. Celmiņš, G. Graubics, J. Kazubiernis, V. Roze

The article deals with data on autumn bird migration obtained at Pape birdstation in 1999. Main attention was devoted to passing land-bird species by counting them visually as well as catching by means of Heligoland trap and mist-nets. For many species comparisons with data from four previous autumns are also presented.

Generally the course of migration for most of passerines differed considerably from that in last autumn indicating distinctly earlier passage terms and much higher numbers. Presumably it was connected with increased ratio of birds from local and neighbouring populations which may had high breeding success due to very favourable weather conditions during their breeding season. On the other hand passage of species breeding mainly on distant regions of Northern Europe was unusually weak. Unprecedented invasion of the Jay occurred this autumn and irruption of Great Spotted Woodpecker, Nuthatch (ssp. *europaea*), Coal Tit, Willow Tit and Parrot Crossbill also was noted.

Among trapped birds 27 (7 species) were ringed elsewhere. Rarities were represented by Northern Gannet, Pomarine Skua, Long-tailed Skua, Black-legged Kittiwake, Rock Pipit, Pallas's Leaf Warbler, Chiffchaff (race *tristis*), Firecrest and Redpoll (race *cabaret*).

Literatūra

- Anon. 1999. Western Palearctic news. Birding World, Vol. 12, No. 11, p. 439–443.
Baumanis J. 1998. Sauszemes putnu invāzijas Papē 1996. un 1997.g. rudenī. Putni dabā 8:1, 25–27 lpp.
Baumanis J., Graubics G., Kazubiernis J. 2000. Putnu rudens migrācija Papē 1998.gadā. Putni dabā 9:3–4, 42–50 lpp.

- Barthel P.H. 1999. Bemerkenswerte Beobachtungen. Limicola, Band 13, Heft 6, s. 324–338.
Reißland L. 2000. Rätselhaftes Massensterben von Eichelhäherern auf der Kurischen Nehrung. Orn. Mitt., Jg. 52, Nr. 3, s. 109–111.